

Sygnatura akt I C 163/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

K., dnia 12-06-2014 r.

Sąd Okręgowy w Koninie Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Andrzej Nawrocki

Protokolant: Monika Ptak

po rozpoznaniu w dniu 29-05-2014 r. w Koninie

sprawy z powództwa **G. K. i B. K.**

przeciwko **M. K. (1)**

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

1. Oddała powództwo.
2. Nie obciąża powodów kosztami procesu.
3. Zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Koninie na rzecz adwokata R. M. (1) z Kancelarii Adwokackiej w K. kwotę 4428 zł (cztery tysiące czterysta dwadzieścia osiem złotych) tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodom z urzędu.

SSO Andrzej Nawrocki

Sygn. akt I C 163/13

UZASADNIENIE

Powodowie G. i B. małżeństwo K. wnieśli o zobowiązanie obdarowanej pozwanej M. K. (1) do złożenia oświadczenia woli przeniesienia na powodów udziału 1/2 we współwłasności nieruchomości położonych :

- we wsi D. i Z., gmina Z., oznaczonej nr geodezyjnym (...) o łącznej powierzchni 1,500 ha;
- we wsi D., W. W., W., Huta (...), gm. Z. oznaczonej nr geodezyjnymi (...) o łącznej powierzchni 6,9000 ha;
- we wsi Huta (...), gmina Z. oznaczonej nr geodezyjnymi (...) o łącznej powierzchni 1.0800 ha

dla której Sąd Rejonowy w S.prowadzi księgę wieczystą KW nr (...) oraz udziału 1/2 we współwłasności ciągnika rolniczego marki (...) o numerze rejestracyjnym (...).

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że w dniu 8.02.2007 r. darowali swojemu synowi P. K. (1) i jego ówczesnej żonie M. K. (1) do majątku wspólnego własność powyższych nieruchomości oraz ciągnika rolniczego. Nadto powodowie wskazali, że pozwana okazała wobec powodów rażącą niewdzięczność, co zostanie wykazane w toku postępowania sądowego, przy czym powodowie w pozwie nie wskazali na czym polegała ta rażąca niewdzięczność pozwanej (k.2-4). W toku procesu – na rozprawie w dniu 14.05.2013r – powodowie wskazali, że rażąca niewdzięczność pozwanej polegała na tym, iż pozwana nie pracowała w domu oraz w polu, nie uiszczała opłat za energię

elektryczną oraz opłat w KRUS, zadłużyła gospodarstwo i powodowie spłacali te kredyty, nie kupowała opału, jak również odmawiała powodom podwiezienia do lekarza, motywując to tym, iż nie ma z kim zostawić dzieci i zawsze miała jakieś wykręty (k.53v). Następnie powodowie wskazali, że rażąca niewdzięczność pozwanej polega na nie wywiązywaniu się przez pozwaną z treści służebności, ograniczaniu przez pozwaną kontaktów z wnukami, nieodpowiednim i uwłaczającym traktowaniu powodów przez pozwaną, czynienie złośliwości powodom, celowym braku spłaty zaciągniętych zobowiązań kredytowych, które musieli spłacać powodowie (k.61).

Pozwana M. K. (1) wniosła o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie kosztów postępowania. Pozwana wskazała, że zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 19.01.1990 r. III CZP (...) w stosunku do umów o przekazanie gospodarstwa rolnego następcy w trybie ustawy z dnia 14.12.1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin nie stosuje się przepisów o odwołaniu darowizny z powodu rażącej niewdzięczności obdarowanego i przekazanie gospodarstwa rolnego w związku z uzyskaniem renty rolniczej może być rozwiązane przez Sąd w przypadkach określonych w ustawie z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, a żaden z nich nie zachodzi w niniejszej sprawie. Pozwana M. K. (1) zakwestionowała nadto dopuszczenie się wobec powodów rażącej niewdzięczności, podając, że w ciągu 5 lat razem z mężem dokonała znacznych nakładów na nieruchomości, w ten sposób, że dokonała nadbudowy domu mieszkalnego o całą kondygnację, a środki na ten cel pochodziły z pracy pozwanej we Francji w latach 2009-2011 (k.47-49).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

W dniu 18.11.2006 r. w Z. pozwana M. K. (1) zawarła związek małżeński z P. K. (1) (dowód : k. 3 akt Sądu Okręgowego w K.I C(...)).

Rodzice P. K. (1) powodowie B. i G. małżonkowie K. byli właścicielami :

1) niezabudowanej nieruchomości rolnej, położonej we wsi D. i Z., gmina Z., ozn. nr geod. (...) o łącznej powierzchni 1.5000 ha dla której w Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w S. prowadzona jest księga wieczysta pod oznaczeniem KW nr (...);

2) gospodarstwa rolnego położonego we wsi D., W. W., W., Huta (...), gmina Z., ozn. nr geod. (...),(...),(...),(...),(...),(...),(...),(...),(...) o łącznej powierzchni 6.900 ha, które nie posiadała założonej księgi wieczystej ani zbioru dokumentów;

3) nieruchomości rolnej, położonej we wsi Huta (...), gmina Z., ozn.nr geod. (...) o łącznej powierzchni 1.0800 ha, która nie posiadała założonej księgi wieczystej ani zbioru dokumentów (dowód : k. 26-34).

W dniu 8.02.2007 r. w Kancelarii Notarialnej M. C. została zawarta pomiędzy powodami B. i G. małżonkami K. a P. K. (1) i pozwaną M. K. (1) umowa przekazania gospodarstwa rolnego w zamian za uzyskanie renty strukturalnej.

Powodowie B. i G. małżonkowie K. nieodpłatnie przekazali swojemu synowi i synowej pozwanej M. K. (1) w/ w nieruchomości oraz ciągnik rolniczy marki (...) o nr rej. (...). Przedmiotem umowy było nabycie własności gospodarstwa rolnego w trybie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30.04.2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na uzyskanie rent strukturalnych objętych planem rozwoju obszarów wiejskich (dowód: k. 26-34).

Obdarowani P. i M. małżonkowie K., na polecenie darczyńców ustanowili nieodpłatnie i dożywotnio na działce gruntu rolnego położonego we wsi D., gmina Z., ozn. nr geod. (...)o powierzchni 2.6700 ha, na rzecz B. i G. K. prawo służebności osobistej polegające na swobodnym korzystaniu przez nich z całego domu mieszkalnego, ogrzanego i oświetlonego, korzystaniu ze wspólnego wejścia i korytarza, położonych w дарowanym tym aktem budynku mieszkalnym, zapewnili im prawo przyjmowania gości oraz korzystania z garażu. Jednocześnie zagwarantowali im swobodne poruszanie się po całym obejściu przedmiotowej nieruchomości, oraz zapewnili opiekę, pielęgnowanie w

czasie choroby i starości, dowiezenie do lekarza w razie potrzeby, wykupienie lekarstw, a po ich śmierci sprawienie pogrzebu odpowiadającego miejscowym zwyczajom (dowód : k. 26-34).

Razem z pozwaną M. K. (1) oraz P. K. (1) mieszkali syn pozwanej z wcześniejszego związku, a w późniejszym czasie także ich dzieci – urodzona w dniu (...) córka J. oraz urodzony w dniu (...) syn W.. Nadto razem z nimi mieszkali powodowie B. i G. małżeństwo K., niepełnosprawny drugi syn powodów Ł. K., a do grudnia 2009 r. także córka powodów A. S. (1) (bezsporne).

Pozwana razem z mężem zajmowali pomieszczenie na dole domu, dzieląc wówczas kuchnię z powodami. W początkowym okresie wspólnego mieszkania pozwana pomagała w prowadzeniu gospodarstwa, zajmowała się także sprzątaniami, gotowaniem dla całej rodziny. Nie dochodziło wówczas do konfliktów pomiędzy powodami a pozwaną (dowód : zeznania pozwanej M. K. (1) – k.94v, świadków : A. S. – k.63v, A. B. – k. 74v).

Latem 2007 r. pozwana M. K. (1) razem z P. K. (1) zdecydowali się na przeprowadzenie remontu domu i wybudowanie oddzielnego piętra w którym mogliby zamieszkać. Na rozbudowę domu pozwana M. K. (1) oraz P. K. (1) zaciągnęli w Banku Spółdzielczym w Z. w dniach 14.03.2008 r. oraz 14.10.2008 r. dwa kredyty w łącznej wysokości 20.000 złotych (dowód : zeznania pozwanej M. K. (1) – k.94 oraz k.106). W pracach związanych z budową pomagała pozwana m.in. gipsując i malując ściany (dowód : zeznania świadka J. K. – k.74v-75, świadka P. W. – k.76). Umożliwiło im to częściowe wykończenie piętra domu i wyprowadzenie się od powodów z dolnego piętra. W tym okresie pogarszały się stosunki pomiędzy pozwaną a P. K. (1). Decydujący głos w zarządzaniu gospodarstwem rolnym należał do powodów - rodziców P. K. (1), a w szczególności do powoda B. K.. Powód na swoje nazwisko otrzymywał rachunki za energię elektryczną, gdyż P. K. (1) nie przejął części zobowiązań związanych z utrzymaniem nieruchomości (dowód : zeznania pozwanej M. K. (1) – k. 94, świadka P. K. – k.63v). Powodowało to konflikty pomiędzy pozwaną a P. K. (1), w których pozwana zarzucała P. K. (1), że jego rodzice zbyt ingerują w prowadzenie gospodarstwa (dowód : zeznania świadka P. K. – k.63v). Pozwana opowiadała swojej siostrze E. A. (1), że są pomiędzy nią a powodami kłótnie co do wzajemnych rozliczeń finansowych, gdyż w jednym domu mieszkało kilka rodzin. Nadto pozwana skarżyła się, że w trakcie kłótni z powodami, P. K. (1) staje po stronie swoich rodziców, nie wspiera pozwanej i więcej czasu spędza z rodzicami niż z pozwaną (dowód : zeznania świadków E. A. – k.75, K. A. – k.75v). Pozwana twierdziła również, że były pomiędzy nią a powodami spory na tle wychowania dzieci i tego, że pozwana faworyzuje starszego syna niż młodszą córkę (dowód : zeznania świadka K. A. – k.75v).

Konieczność uregulowania zadłużenia oraz trudna sytuacja majątkowa rodziny spowodowała, że pozwana M. K. (1) od 2008 r. rozpoczęła coroczne wyjazdy do pracy we Francji. Przypadały one na okres od końca kwietnia do sierpnia, a później od maja do sierpnia, w okresie letnich prac polowych w gospodarstwie (dowód : zeznania pozwanej M. K. (1) – k.94v).

W tym okresie P. K. (1) – bez wiedzy i zgody pozwanej - zaciągnął w K. B. kredyty na kwoty 7246,00 złotych oraz 1860,91 złotych. Pozwana dowiedziała się o tych umowach kredytowych po powrocie z zagranicy i wówczas P. K. (1) nie miał już pieniędzy (dowód :k. 109-123, zeznania pozwanej M. K. (1) – k.94v).

Po powrotach z zagranicy pozwana M. K. (1) zarzucała powódce G. K., że niewłaściwie zajmowała się opieką nad córką J. w czasie jej nieobecności, ponieważ okazało się, że córka przebywała w szpitalu, oraz to, że ingeruje w życie pozwanej oraz P. K. (1) (dowód : zeznania świadka A. S. – k.63v, R. M. – k.63v, zeznania powódki G. K. – k.92-93). Dochodziło również do sporów na tle partycypowania pozwanej w kosztach utrzymania gospodarstwa rolnego. Pozwana pragnęła jednakże zarobione pieniądze przeznaczyć na rozbudowę domu (dowód : zeznania świadka P. W. – k.76).

Pozwana M. K. (1) oraz P. K. (1) uregulowali zadłużenie z kredytu zaciągniętego w Banku Spółdzielczym w Z., a 10.000zł na ten cel pochodziło z dochodów jakie pozwana M. K. (1) uzyskała z pracy za granicą (dowód : zeznania pozwanej M. K. (1) – k.94, zeznania świadka P. K. – k.63v oraz k. 104,105,107). P. K. (1) nie wywiązał się jednakże z płatności zaciągniętych przez siebie zobowiązań i nie uiszczał składek na ubezpieczenie społeczne rolników. Z powodu istniejących zadłużeń i wszczętej egzekucji komorniczej, powód B. K. ustalił z P. K. (1), że powód zaciągnie kredyt i spłaci zadłużenia syna, natomiast P. K. (1) będzie jemu oddawał pieniądze. Ten sposób rozliczeń pomiędzy ojcem

a synem, nie był uzgadniany z pozwaną M. K. (1), albowiem stosunki pomiędzy nią a P. K. (1) coraz bardziej się pogarszały (dowód : zeznania świadka A. S. – k.63v, P.. K. – k.63v,).

Coraz częstsze kłótnie pomiędzy pozwaną M. K. (1) a P. K. (1) spowodowały, że w listopadzie 2011 r. pozwana wyprowadziła się i przeniosła się do swojej matki oraz wystąpiła z pozwem o rozwód (dowód : k.1-2 akt Sądu Okręgowego w K. I C (...)). Pozwana w październiku 2011r zawiadomiła również Posterunek Policji w Z. o podejrzeniu popełnienia przez P. K. (1) przestępstwa znęcania się psychicznego i fizycznego nad nią oraz przestępstwa z art. 200 kk wobec małoletniej córki J. K. (2), które to postępowanie karne ostatecznie zostało umorzone (dowód : k.1, 90-92 akt Prokuratury Rejonowej w S. Ds. (...)).

Po opuszczeniu przez pozwaną domu, powodowie przyjeżdżali do pozwanej pragnąc zobaczyć się z wnukami w okresie świąt Bożego Narodzenia oraz Wielkanocy, jednakże pozwana nie chciała aby dochodziło pomiędzy nimi do spotkań (dowód : zeznania świadka A. S. – k.63v). Po wyprowadzeniu się pozwanej decyzje związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego podejmowane są samodzielnie przez P. K. (1) (dowód : zeznania świadka P. K. – k.63v).

Sąd Okręgowy w K. prawomocnym wyrokiem z dnia 18.10.2012 r. w sprawie o sygn. akt I C (...) rozwiązał przez rozwód małżeństwo pozwanej M. K. (1) i P. K. (1) bez orzekania o winie (dowód : k.35).

Pismem z dnia 6.12.2012 r. powodowie G. i B. małżeństwo K. odwołali wobec M. K. (1) darowiznę uczynioną dnia 8.02.2007 r. aktem notarialnym Rep. A (...) i wezwali pozwaną M. K. (1) do dobrowolnego zwrotu przedmiotu darowizny tj. 1/2 części nieruchomości oraz ciągnika rolniczego darowanego aktem notarialnym (dowód : k.62).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie następujących dowodów: zeznań pozwanej M. K. (1) (k.94) oraz zeznań świadków: R. M. (3) (k.63v), A. B. (2) (k.74v), J. K. (3) (k.74v-75), E. A. (1) (k.75), K. A. (2) (k.75v), P. W. (2) (k.76), jak również częściowo na podstawie : zeznań powódki G. K. (k.92-93), zeznań powoda B. K. (k.93-94) oraz zeznań świadków : A. S. (1) (k.63v), P. K. (1) (k.63v), a także dokumentów w postaci : dokumentów dotyczących dochodów i wydatków powodów (k. 11-25), kserokopii aktu notarialnego z dnia 8.02.2007r Rep. A nr (...) (k.26-34), kserokopii odpisu wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 18.10.2012r sygn. akt I C (...) (k.35), pisma powodów z dnia 6.12.2012r „odwołanie darowizny” (k.62), kserokopii dowodów wpłat (k.103-105,107), zaświadczenia z Banku Spółdzielczego w Z. (k.106), kserokopii tytułu wykonawczego (k.108), kserokopii umów kredytowych (k.109-123), akt Sądu Okręgowego w K.I C (...) oraz Prokuratury Rejonowej w S. Ds. (...).

Sąd dał wiarę zeznaniom pozwanej M. K. (1) oraz zeznaniom świadków : R. M. (3), A. B. (2), J. K. (3), E. A. (1), K. A. (2), P. W. (2), gdyż zeznania te są spójne, logiczne i wzajemnie się uzupełniają, a także znajdują potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie.

Sąd nie dał wiary zeznaniom powodów G. K. oraz B. K. w części dotyczącej okoliczności, iż pozwana nie pomagała w prowadzeniu gospodarstwa rolnego, nie interesowała się przekazaną nieruchomością, jak również nie dbała o porządek w domu, gdyż w tym zakresie Sąd za przekonujące uznał zeznania pozwanej M. K. (1) a także świadków A. B. (2), J. K. (3), E. A. (1), K. A. (2) oraz P. W. (2). Nadto Sąd nie dał wiary zeznaniom powódki w części dotyczącej okoliczności, iż pozwana używała względem powódki „ brzydkie „ słowa, gdyż zeznania powódki w tej części są sprzeczne z oświadczeniem złożonym przez powodów na rozprawie w dniu 14.05.2013r, z którego wynika, że pozwana nie kłóciła się z powodami i ich nie wyzywała (k.53v).Również Sąd nie dał wiary zeznaniom powódki w części dotyczącej okoliczności, iż pozwana miała odmawiać zawiezenia jej do lekarza, gdyż pozwana zaprzeczyła temu, a pozostały materiał dowodowy nie potwierdził tej okoliczności. Sąd także nie dał wiary zeznaniom powoda w części dotyczącej okoliczności, iż pozwana oraz syn powodów razem zadłużyli się, gdyż zaciągnęli zbyt dużo kredytów albowiem zeznania powoda w tej części są sprzeczne z zebrany w sprawie materiałem dowodowym, a w szczególności z wiarygodnymi zeznaniami pozwanej. Natomiast w pozostałej części Sąd dał wiarę zeznaniom powodów, gdyż znajdują one potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie.

Sąd nie dał wiary zeznaniom świadka A. S. (1) w części dotyczącej okoliczności , iż piętro domu wybudował powód oraz w części dotyczącej okoliczności, iż pozwana zarobione za granicą pieniądze nie przekazywała na budowę, gdyż

zeznania te w tej części są sprzeczne z zebrany w sprawie materiałem dowodowym, a w szczególności z zeznaniami pozwanej oraz świadków J. K. (3) i P. W. (2). Natomiast w pozostałej części Sąd dał wiarę zeznaniom świadka A. S., gdyż znajdują one potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie.

Sąd nie dał wiary zeznaniom świadka P. K. (1) w części dotyczącej okoliczności, iż jego rodzice nie ingerowali w prowadzenie gospodarstwa rolnego, gdyż w tej części zeznania te były sprzeczne nie tylko ze zeznaniami pozwanej M. K. (1), ale także z zeznaniami świadka R. M. (3). Ponadto zeznania świadka P. K. (1) są sprzeczne z bezsporną okolicznością, iż to powód jest częściowo obciążany płatnościami z tytułu utrzymania gospodarstwa rolnego i na niego wystawiane są rachunki za energię elektryczną. Nadto Sąd nie dał wiary zeznaniom świadka P. K. (1) w części dotyczącej okoliczności, iż o zobowiązaniach kredytowych decyzję podejmował wspólnie z pozwaną, albowiem, za wyjątkiem kredytu zaciągniętego w Banku Spółdzielczym w Z., pozostałe umowy kredytowe zostały zawarte jedynie przez P. K. (1). Natomiast w pozostałej części Sąd dał wiarę zeznaniom świadka P. K. (1), gdyż znajdują one potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie.

Wartość dowodowa dokumentów zaliczonych w poczet dowodów nie budziła wątpliwości Sądu.

Sąd zważył, co następuje :

Powodowie G. i B. małżeństwo K. wnieśli o zobowiązanie pozwanej M. K. (1) do złożenia oświadczenia woli o przeniesienie na rzecz powodów 1/2 udziału we współwłasności nieruchomości, przekazanych pozwanej oraz P. K. (1) umową przekazania gospodarstwa w zamian za uzyskanie przez powoda B. K. renty strukturalnej.

Zgodnie z art. 3 ust 1 ustawy z dnia 26.04.2001 r. o rentach strukturalnych w rolnictwie (Dz.U.2001.52.539 ze zm.) prawo do renty strukturalnej przysługuje rolnikowi, który spełnia łącznie wskazane tam warunki, w tym przekazał gospodarstwo rolne o łącznej powierzchni wynoszącej co najmniej 3 ha (art. 3 ust 1 pkt 5). Nadto z art. 7 ust 1 powyższej ustawy wynika, że umowa o przekazaniu gospodarstwa rolnego, o którym mowa a art. 3 ust 1 pkt 5, poza wymaganiami określonymi odrębnymi przepisami, powinna zawierać oświadczenie strony tej umowy o spełnieniu warunków określonych w art. 6 i art. 8. Natomiast zgodnie z art. 2 pkt 5 powyższej ustawy z dnia 26.04.2001 r. o rentach strukturalnych w rolnictwie przekazanie gospodarstwa rolnego oznacza odpłatne lub nieodpłatne przeniesienie własności gruntów wchodzących w skład tego gospodarstwa w drodze umowy, na rzecz osoby fizycznej lub prawnej albo jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, jak również przejęcie tych gruntów na własność Skarbu Państwa, w drodze decyzji Prezesa Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa.

Z zawartej w dniu 8 lutego 2007 r. między stronami umowy przekazania gospodarstwa rolnego w zamian za uzyskanie renty strukturalnej wynika, że

nabycie własności nastąpiło w trybie Rozporządzenia Rady Ministrów z 30.04.2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielenia pomocy finansowej na uzyskiwanie rent strukturalnych objętej planem rozwoju obszarów wiejskich (Dz.U.2004.114.1191 ze zm.). Zgodnie z § 1 tego Rozporządzenia Rady Ministrów określa ono szczegółowe warunki i tryb udzielania, wypłacania, zawieszania, zmniejszania i zwracania pomocy finansowej na uzyskiwanie rent strukturalnych (wcześniejszych emerytów), o których mowa w art 10-12 rozporządzenia 1257/1999 z dnia 17 maja 1999 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z (...) Funduszu (...) ((...)) oraz zmieniającego i uchylającego niektóre rozporządzenia (Dz. Urz. WE L 160 z 26.06.1999 ze zm.) objętych Planem Rozwoju Obszarów Wiejskich, a także przestrzenny zasięg wdrażania tego działania. Przepisy powyższego Rozporządzenia Rady Ministrów szczegółowo określają wymogi przyznawania renty strukturalnej wskazując, że jednym z nich jest przekazanie gospodarstwa rolnego o łącznej powierzchni użytków rolnych wynoszących co najmniej 1 ha (§ 4 pkt 4). Warunek przekazania gospodarstwa rolnego jest spełniony m.in. wówczas gdy przekazanie nastąpiło przez przeniesienie własności gospodarstwa rolnego w całości na rzecz następcy (§ 6 ust. 1 pkt 2 ppkt. a). Natomiast w § 7 wskazane zostały warunki jakie spełniać muszą podmioty będące stroną przedmiotowej umowy.

Należy zauważyć, że przepisy regulujące umowę o przekazaniu gospodarstwa rolnego w zamian za rentę strukturalną nie tworzą żadnego nowego typu umowy. Przepisy o rentach strukturalnych przewidują dodatkowe kwalifikacje co do

stron umowy, jak i jej przedmiotu, które mają jednak znaczenie jedynie dla uzyskania prawa do renty strukturalnej. Możliwy jest więc każdy przypadek umownego przekazania gospodarstwa rolnego, zarówno o charakterze odpłatnym jak i nieodpłatnym (np. w postaci umowy sprzedaży czy darowizny) i dla oceny ważności czy skuteczności umowy, zastosowanie znajdą odpowiednie przepisy kodeksowe.

Treść zawartej w dniu 8 lutego 2007 r. między stronami, w formie aktu notarialnego Rep. A Nr (...), umowy przekazania gospodarstwa rolnego w zamian za uzyskanie renty strukturalnej wskazuje jednoznacznie na to, że powyższa umowa przekazania gospodarstwa rolnego stanowiła umowę darowizny określoną w przepisach art. 888 § 1 kc i następnie gdyż zawierała ona bowiem bezpłatne świadczenia powodów kosztem swojego majątku na rzecz pozwanej oraz P. K. (1).

Oznacza to zdaniem Sądu, iż powodowie roszczenie swoje wywodzą z art. 898 § 1 kc. Nie jest zatem trafne stanowisko pozwanej wyrażone w odpowiedzi na pozew, a oparte na uchwale Sądu Najwyższego z dnia 19.01.1990 r. sygn. III CZP 109/98, albowiem powyższa uchwała dotyczy innego stanu faktycznego i prawnego, niż ten który występował w niniejszej sprawie.

Zgodnie z art.898 § 1 kc, darczyńca może odwołać darowiznę już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności. Ustawodawca nie sprecyzował tego pojęcia, gdyż jest to niemożliwe z uwagi na zróżnicowane sytuacje życiowe. Posłużył się formułą ogólną, pozostawiając sądowi ocenę na podstawie konkretnych okoliczności sprawy. Według ugruntowanego w orzecznictwie stanowiska, za niewdzięczność przyjmuje się świadome naruszenie podstawowych obowiązków ciążących na obdarowanym względem darczyńcy, krzywdzące darczyńcę (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 r., V CKN 1599/00 Prok. i Pr. 2002/5/40). Nadto w doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, że przez pojęcie rażącej niewdzięczności należy rozumieć tylko takie czynności obdarowanego - działania lub zaniechania, które są skierowane przeciwko darczyńcy z zamiarem nieprzyjaznym. Chodzi tu przede wszystkim o popełnienie przestępstwa przeciwko darczyńcy, np. przeciwko zdrowiu, życiu, mieniu oraz o naruszenie przez obdarowanego obowiązków wynikających ze stosunków osobistych łączących go z darczyńcą - np. odmowa udzielenia pomocy w czasie choroby. Czyny dowodzące niewdzięczność muszą świadczyć o znacznym napięciu złej woli obdarowanego, na co wskazuje użycie przez ustawodawcę słów rażąca niewdzięczność.

Z art. 899 § 3 kc wynika, że darowizna nie może być odwołana po upływie roku od dnia, w którym uprawniony do odwołania dowiedział się o niewdzięczności obdarowanego. Z ustalonego stanu faktycznego wynika, że pozwana M. K. (1) wyprowadziła się od powodów w listopadzie 2011 r., a w późniejszym okresie nadal dochodziło pomiędzy stronami do nieporozumień na tle spotkań powodów z wnukami, a zatem należy uznać, że powodowie sporządzając w dniu 6.12.2012 r. pismo odwołujące darowiznę dochowali wskazanego rocznego terminu.

Powodowie G. i B. małżonkowie K. w uzasadnieniu swojego roszczenia względem pozwanej M. K. (1) wskazywali na zachowania pozwanej, które w ich ocenie stanowiły rażącą niewdzięczność względem powodów. Powodowie wskazywali, że pozwana nie pomagała i nie pracowała w gospodarstwie, nie partycypowała w kosztach utrzymania domu, w tym nie opłacała rachunków za energię elektryczną, składek na ubezpieczenie społeczne, nie dokładała się do zakupu opału, zadłużyła gospodarstwo, przez co konieczność uregulowania kredytów ciążyła na powodach, odmawiała udzielenia pomocy w zawiezieniu do lekarza. Następnie powodowie wskazali, że rażąca niewdzięczność pozwanej polega na nie wywiązywaniu się przez pozwaną z treści służebności, ograniczaniu przez pozwaną kontaktów z wnukami, nieodpowiednim i uwłaczającym traktowaniu powodów przez pozwaną, czynienie złośliwości powodom, celowym braku spłaty zaciągniętych zobowiązań kredytowych, które musieli spłacać powodowie (k. 53v, 61).

Biorąc pod uwagę materiał dowodowy zgromadzony w niniejszym postępowaniu stwierdzić trzeba, że okoliczności kwalifikowane przez powodów jako rażąca niewdzięczność wobec pozwanej, a mające skutkować odwołaniem darowizny, nie dają podstaw do uwzględnienia powództwa. Przede wszystkim należy zauważyć, iż część sformułowanych przez nich zarzutów nie została potwierdzona, a część była także sprzeczna z materiałem dowodowym. Dotyczy to zarzutu zadłużenia przez pozwaną gospodarstwa, gdyż z przedłożonych dokumentów wynika, że tylko w przypadku umów kredytowych w Banku Spółdzielczym w Z. pozwana była ich stroną, a pozostałe zaś kredyty zostały

zaciągnięte jedynie przez P. K. (1). Istotnym jest, że zadłużenie z tego tytułu zostało w całości uregulowane przez P. K. (1) oraz M. K. (1). Trudno natomiast wymagać, aby pozwana miała być zobowiązana do uregulowania również tych zadłużeń, które zostały zaciągnięte przez P. K. (1) bez jej wiedzy i zgody. Nie trafnym były również zarzuty, że pozwana celowo i niechętnie odmawiała pomocy powodom w zawiezieniu do lekarza, albowiem nie znalazły one potwierdzenia w zebranych w sprawie materiale dowodowym. Jak wynika bowiem z zeznań powoda B. K. nie kierował wobec pozwanej takiej potrzeby, natomiast z zeznań powódki G. K. wynika, że pozwana miała odmówić spełnienia jej prośby z uwagi na konieczność zajmowania się małymi dziećmi. Nadto z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika również, aby dochodziło do sytuacji tego rodzaju, w których pozwana pozostawiłaby powodów w stanie zagrożenia życia lub zdrowia.

Nie były również w ocenie Sądu zasadne zarzuty dotyczące braku uczestnictwa pozwanej w prowadzeniu gospodarstwa rolnego czy partycypowaniu w kosztach utrzymania domu, gdyż zeznający w sprawie świadkowie A. B. (2), J. K. (3), E. A. (1), K. A. (2), P. W. (2) nie potwierdzili tych okoliczności. Trudno również przyjąć, aby pozwana miała być zaangażowana w prowadzenie gospodarstwa rolnego i domu w takim stopniu, jak oczekiwali tego powodowie, skoro jednocześnie sprawowała opiekę nad trójką dzieci, a wyjazdy pozwanej za granicę, przypadły w okresie największej intensywności prac gospodarskich. Nadto zarzut, że pozwana nie partycypowała w kosztach utrzymania gospodarstwa, nie mógł zostać uwzględniony, skoro to także dzięki jej dochodom rozbudowano piętro domu oraz spłacony został kredyt. Wypracowaniu porozumienia co do ponoszenia kosztów mieszkania stron, nie ułatwiała okoliczność, że na jednej nieruchomości mieszkało kilka osób, a decydujący wpływ na funkcjonowanie gospodarstwa miał powód B. K. oraz syn P. K. (1).

W ocenie Sądu przyczyn konfliktu rodzinnego, należy upatrywać w postawie powodów niezadowolonych ze sposobu gospodarowania synowej, trudnościach w pogodzeniu się z wyzbyciem własności, czego wyrazem była chęć ingerowania w sposób prowadzenia gospodarstwa rolnego, a ostatecznie w dążeniach do odzyskania gospodarstwa, po tym jak pozwana oraz ich syn P. K. (1) rozwiedli się. Istotnym jest, że pozwana była przede wszystkim skonfliktowana z synem powodów P. K. (1), co ostatecznie doprowadziło do tego, że pozwana wyprowadziła się i rozstała się z synem powodów.

Sąd nie neguje okoliczności, iż rzeczywiście pomiędzy powodami a pozwaną dochodziło do kłótni, lecz w ocenie Sądu nie przekraczały one granic zwyczajowego konfliktu w rodzinie. Z kolei znamion rażącej niewdzięczności nie wyczerpują czyny nieumyślne obdarowanego, a nawet drobne czyny umyślne, ale niewykraczające poza zwykłe konflikty rodzinne, czy też popełnione w uniesieniu, rozdrażnieniu, zwłaszcza wywołane zachowaniem darczyńcy. Nie uzasadnia więc odwołania darowizny dopuszczenie się przez obdarowanego takich czynów, które w danych okolicznościach i warunkach nie wykroczyły poza zwykłe przypadki życiowych konfliktów (por. wyrok SA w Szczecinie z dnia 14 kwietnia 2005 roku, I ACa 60/05, LEX nr 197737).

W ocenie Sądu należy uznać, iż w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego zachowanie pozwanej względem powodów nie stanowiło rażącej niewdzięczności określonej w art. 898 § 1 kc. Oznacza to zatem, że oświadczenie powodów o odwołaniu darowizny z dnia 06.12.2012 r. nie wywołuje skutków prawnych. Wobec powyższego Sąd oddalił powództwo jako bezzasadne (**punkt 1 wyroku**).

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 102 kpc, uznając, że trudna sytuacja materialna powodów, związana z ponoszeniem przez nich kosztów utrzymania nieruchomości, opieką nad niepełnosprawnym synem, a także regulowaniem przez nich zobowiązań kredytowych, uzasadnia odstąpienie od obciążania nimi powodów (**punkt 2 wyroku**).

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodom z urzędu orzeczono na podstawie § 2 ust. 1-3 w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokacie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu – (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 z późn.zm.) zasądzając od Skarbu Państwa – Sąd Okręgowy w Koninie na rzecz adwokata R. M. (1) kwotę 4428 złotych (**punkt 3 wyroku**).

SSO Andrzej Nawrocki